

Izhaja
10. in 25. dne
vsakoga meseca
Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznanila,
1krat natisnena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
oznanila in reklamacije
pošiljajo se
upravnisti v
Maribor.

Odpri reklamacije
so poštnine proste.

POPOTNIK.

Glasiló

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
uredništvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katere se želi
odgovor,
naj se priloži
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Nefrankovana pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
osmi poslano knjige
se ne vračajo.

O nekaterih pogojih vspešnega in trajnega šolskega pouka.

(Franc Vrečko.)

Pouku je namen, da se otroški duh z nazori in pojmi bogati in tako k popolnemu mišljenju napeljava ter vspne do višjega duševnega življenja.

Vsak pouk mora imeti dva glavna namena: vzbujati mora otroškega duha k delavnosti, razvijati in z raznimi vajami vedno bolj krepčati; mora pa tudi utrditi tvorjenje predobč v učenčevi duši, katerih mu je treba za jasno razumevanje v vseh odnošajih življenja ter ga z vsemi znanostmi in spretnostmi opremiti, da more kedaj tudi ravnati pravilno v vseh smerih življenja. Tvoriti, razširjati in popolnjevati znanost in vednost, mora pouk enakomerno, ako hoče deseči vzgojevalni namen. — Učenec mora torej s poukom pridobiti si potrebnih znanostij in vednostij na pravi duševno-izobrazovalni način v svojo stanovitno last. Da pa bude pouk vadi učencevo omislje (predočbe) vpešno in jih razširjal, treba je v prvi vrsti pazljivosti, ki je temu najimenitnejši pogoj.

Da predočbe v otroški svesti jasno nastopijo, mora se ta izključljivo obračati na one. — To duševno stanje, da je predmet otroške svesti jedino kak občutek, kaka predočba ali kako omislje zove se pazljivost (pozornost).

Ta nastopi tedaj, kadar kakšna nastopna predočba prevlada po svoji moči ali novosti ter si po sili dobi vhod do svesti, ali pa, da nastopna predočba s pomočjo vže pridobljenih jasneje v svesti nastopa, ali pa tudi, da se svest odpre samovoljno nastopni predočbi. Imamo torej čutno, primenjajočo (apercepcijonalno) in samohotno pazljivost. — Prvotna pazljivost učenčeva je še zelo nepopolna, ona se sicer obrača za trenotek na kako novo reč, ali učenec ne more biti dolgo pazljiv, še manj pa more skraja paziti samohotno. On je površen in razmišljen, a mora se po premišljenosti sčasoma iz tega stanja dvigniti. Po mnogih vajah v pazljivosti se mu ta vedno zljajšava, tako da slednjič postane, kar se tiče predmeta in vstrajnosti, celo od učenčeve volje odvisna ter se tako spremeni v samohotno pazljivost. Prvi pouk se mora torej naslanjati le na nehotno (čutno) pazljivost, a odvisno je od pouka in njegove kakovosti, so-li učenci pazljivi ali ne.

Imenitno načelo vsega pouka, ki hoče doseči svoj smoter, je: da je zanimiv t. j. takšen, da sam po sebi vzbuja in zanima učenčevo pazljivost. Mnogo opominjanj ne pomaga nič, posebno pa ne, če se učencem žuga in preti, ker potem učenci navadno le na to mislijo, kar se jim je obljubilo ali zažugalo. Na ravnost pokazovati na imenitnost in korist pouka tudi ni dobro; kajti malčeki še nimajo za to pravega pojma,

a večji pa potem le še bolj razmišljeni postajajo ter svojo pozornost od predmeta odvrtačo misleč na razloge, ki so se jim pravili.

Torej je osebno postopanje učitelja bistveni pogoj zanimivega in živalnega pouka. — Učitelj, ki ima učno stvarino popolnoma v svoji oblasti ter se je s celo dušo poprime, bode svoje zanimanje, koje se v besedi in na obrazu živo izraža, dosegel, da preide nehoté na učence. Zatorej naj učitelj poučuje goreče in krepko. Kajti le vnet, odločen, značajan in živahen učitelj, ki ve, kaj hoče in zakaj to hoče, in katera sredstva mu jamčijo, da doseže, kar hoče, le tak učitelj vzgaja tudi odločne, značajne in krepko delujoče učence. Diesterweg pravi: „Pojdite tja v šolo, kjer krepko delovanje in vnetost oživljate učitelja, ter strmite, kaj on vse premore! Njegovi vspehi so: urejena, vstrajna pazljivost, koja se kaže v pogledu učencev, držanji telesa, v razvitosti govora, sploh v celem njihovem bistvu. In to so nam vendar lastnosti, katerih človek v življenja silah potrebuje, kojiej sili nikdo ne uide, naj bi imel celo Krezove zaklade. One navedene lastnosti učiteljeve so torej prave, jedino ustrezajoča disciplinarna sredstva, ki odstranjajo vse druge umetna zmišljene poskuse. Strinjajo se pa v disciplinarnej in didaktičnej moči učiteljevej, koja je sad krepko delujočega značaja.“ Neki učitelj, kojega je težko stalo vzdržavati v šoli strogi red, vprašal je baje Diesterweg-a: „Kako storite, da vam ni treba tožiti o tako neporednih učencih?“ „Jaz jih ne dolgočasim“, odgovoril mu je Diesterweg, „ter jih skušam nadvladati s svojim duhom. To je vsa moja skrivnost.“

Imeniten pogoj vspešnega in na učinkih bogatega pouka je nadalje, da izhaja iz učenčevega motrišča ter se prilega njegovej doumljivosti.

Kadar je učni predmet podoben predočbam, ki so se vže vkoreninile v učenčevi svesti, tedaj se te vzdramijo, pridejo nastopajočim predočbam tako rekoč na pomoč in jih privabijo v svest.

Ako se naslanja pouk na to, kar je vže učenu znanega, vzbudi nedvomno njegovo pazljivost; toda ne sme se pri znanem preveč muditi, temveč živalno vesti k novemu, da se način prisvojevanja omogoči. Nadaljevanje bodi torej neprestano in neposredno.

Naj se-li učenčevó zanimanje stanovitno obrača na učni predmet, mora delovanje nemudoma napredovati in pogoj za nadaljevanje dobivati in radosti nad uspehom; kajti kjer je učenčeva delavnost, tam je tudi on cel, tam je vse njegovo zanimanje. Če ume učitelj poučno snov motrišču in močem učenčevim popolnoma priličiti tako, da učence sam dalje išče, sklepa in najde ter se tega živalno veseli; ako ne opusti nobedne priložnosti, da otrok svoje pridobljeno znanje vporabi ter vspeh spozna, sme gotovo pričakovati, da bode pouk vspešen in plodonosen.

Iz tega sledi zopet imenitno načelo, da se učitelj največkrat prepriča o duševnem motrišči svojih učencev ter pregleda, ali so učenci nauku tudi zvesto sledili in učitelja dohajati mogli.

To pa stori, da predmet spretno vadi in pridno ponavlja. Težava je sicer učitelju v tej reči, ker vlada mej učenci jednega in istega razreda skoraj vsikdar velika duševna razlika.

A baš to tirja celega moža, vse njegovo ostroumje in največe potrpljenje.

Učitelj mora se torej držati srednje poti vže pri izbiranji in obdelovanji učne snovi. Non multa, sed multum; boljše manj, pa to temeljito. On se mora vedno ozirati na večino svojih učencev, mora umeti na spreten način razumnejše in napredujoče nadalje spodbujati in jim podajati stvarine, pa tudi pomagati slabejšim, na videz ubogim na duhu, in jih storiti pripravne, da morejo slediti pouku vspešno. To pa učini, če mnogo, mnogo ponavlja, kajti: „repetitio est mater studiorum“. Le tako ne bodo slabejši vedno bolj zaostajali ter sčasom vsega veselja do uka zgubili.

Prava vrednost šole se ne kaže v tem, da najspodobnejši vrlo znajo, marveč v tem, da tudi slabejši kaj vedó in znajo, če tudi malo v razmerji z onimi, a da vendar njih uustveno razvijanje le napreduje in to vsaj v čítanji, pisanji, računaji in lehkejših spisih. Posebno v spiski naj se ne gleda na to, kaj slabejši učence spisati more, temveč na to, kako more, in da sploh kaj more. Tudi iz teh slabejših še v poznejšim življenju postane marsikaj prida, ako so se le početnemu pouku temeljito privadili, ker pri mnogih se še le pozneje v praktičnem življenji jame jasiti in razvijati razumnost. Mar nas-li ne uči skušnja, da so taki slabotneži v praktičnem življenji postali večkrat spretnejši, nego prej razviti in nadarjeni? Torej nikdar ne obupajmo, ampak imejmo vedno pred očmi pogoj: Spretno vcepljenje elementov, temeljiti pouk in najglobokeje uvažanje individualne osebnosti učenčeve, če nam je vspesen in plodonosen pouk pri sri.

Pouk bode pa temeljit, ako se učitelj večkrat prepriča — kakor smo vže omenili — je-li početni pouk (elementi), na kojega mu je dalje staviti, dobro vsprejet, in da strogo stopnjema iz trdne podlage prehaja dalje.

Nič se ne sme izpustiti, na kar bi se prihodnje opiralo, a tudi ne preiti na to, kar je nebitvenega in za nadaljevanje nepotrebneega, ker bi se tako pospeševala le razmišljenost ter cepile potrebne moči. Ostati je vedno le pri najpotrebnejšim, to pa se naj od vseh strani razjazni, na kolikor mogoče široko podlago spravi in prisnuje vže v svesti obstoječim predočbam, vse to razno omislije učenčevo pa spoji v višje zjedinjenje.

Treba je torej, da raznovrstna učna tvarina ni vedno v abstraktnej razdružbi, marveč se gledé na njeno obdelovanje spravi v tako tesno zvezo, kakorkoli to njena svojstva dopuščajo.

Takšno strogo spojeno znanje, v kojem ni posamnih mislij za se poleg drugih, ampak v trdno omislije zraščene ter mej seboj res organično zvezane, katerih bistveni deli globoko in stalno v svestji koreninijo, takšno znanje je korenito in trajno ter bode nadalje vspevalo v vseh svojih delih.

O tem pravi Mich nekako tako-le: „Naj si tudi usahnejo sčasom posamezne vejice, a deblo ostane, ako je zdravo in ukoreninjeno na globoko in široko. Takšno drevo spoznanja morate vzgojiti! Malo je na tem ležeče, kako visoko je, koliko ima vej, ko ga iz svoje drevsnice oddaste v svet, a celo drevo mora biti s čvrstim deblom in krepkimi vejami“.

Pouk mora tudi samodejnost učenčevo vzbujati in pospeševati, da iz vspeha rastoče veselje in samozavest narašča in se krepi. Potem bo teženje delovanja in zanimanja vedno večje ter pazljivost sčasom postala samohotna. (Konec sledi.)

Slovníške črtice.

Osebek in osebkova beseda, logični osebek in finitni (vladajoči) glagol.*

(Po nazorih gosp. prof. Kern-a.)

Navadno zovejo glavna, neobhodno potrebna stavkova člena osebek in dopovedek, in to po vsej pravici. Čudno se mi zdi, če beremo po slovnicaeh o brezosebkovih stavkih. Zeló učeno so nekateri jezikoslovei brezosebkove stavke zagovarjali. Preobširno bi bilo o njihovih (Heyse, Herbart, Miklosich, Steinthal, Trendelenburg) spisih natanko govoriti. Glej Miklosich-evo razpravo „Verba impersonalia im Slavischen (Denkschriften der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, philos. hist. Classe, Band XIV. Wien 1865).

*) Da-si se po vsem ne strinjamo z nazori gosp. pisatelja vendar objavimo to razpravo, ker bi vtegnila vzbuditi pozornost na nove nazore o slovníškem pouku.

Po Miklosich-u je osebek in osebkov imenovalnik vse jedno. Pazijo = Učenci pazijo; jo = Učenci. V stavku „pluit, deži“ se osebek ne izrazuje, niti misliti ne more. Niti torej prav, če trdijo, osebek je v tem stavku nedoločen, kakor n. pr. v „dicunt, pravijo“; v tem je nedoločen osebek, v unem pa se določiti ne more. Take stavke bi tedaj lahko dopovedkove imenovali. Če more glagol stati v treh osebah, iz tega še ne sledi bitje osebkovo (osebka). Da nekateri stavki nimajo osebka, mora se tako dolgo trditi, dokler za nje osebkov ne najdemo.

Premišljujmo to reč natanko!

Gotovo mnogokrat glagolova končnica ravno toliko pové, kakor kot osebek stoječi samostalnik, tedaj dvomimo, da bi glagolova končnica ne imela drugega pomena, kakor da bi se samo ozirala na kako zamolčano ime, da bi ne imela večega pomena, nego sklonova končnica, akoravno izrazuje predmet, na katerem glagolova vsebina tiči. N. pr. Pasejo = Pastirji pasejo (jo = pastirji). Iz tega bi lahko sklepali, da je „deževati“ in „deži“ vse jedno, da bi se ta izraza razločevala samo po obliki, ne pa po vsebini; a to je v pregibajočih jezikih nemogoče.

„Deževati“ pomeni neko stanje, neko prirodno prikazen, katero si mislimo neodvisno od vsakega predmeta, katera se ne opira na nobeden predmet. „Deži“ pa tudi pomeni stanje deževanja, a to stanje tiči na nekem celo neznanem predmetu, ki se razločuje od govorečega in od nagovorjenega. „Deževati“ izrazuje samo glagolovo vsebino brez ozira na kak predmet, „deži“ pa glagolovo vsebino „deževati in predmet $\left\{ \begin{smallmatrix} \text{on} \\ \text{ona} \\ \text{ono} \end{smallmatrix} \right\}$, na katerem glagolova vsebina „deževati“ tiči.

Ko se glagolova vsebina „delati“, ki vedno tisto ostane, združi z znamenjem osebe „m“ = „jaz“ „delam“, v tem trenutku se spremeni znamenje pojma (delati) v dopoved (Aussage) „delam“.

Le ta pové v pregibajočem jeziku nekaj, ki združi dve predstavi, predstavo predmeta in predstavo stanja (Zustand). N. pr. delati (predstava stanja) + jaz (predstava subsistence = Delam (m = jaz). Delati + vi = Delate.

Čudim se, da se ravno tisti glagoli zovejo brezosebni (impersonalia), ki vedno jedni in isti osebi zvesti ostanejo. G. J. Vosij jih je imenoval po pravici „innominativa“ brezimene, ker ga ni najti priličnega imena za osebek, ki se izrazuje z glagolovo končnico.

Pomisli pa gre pri slovníčarjih, ki trdijo, da je osebek v glagolovi končnici (obliki), ako ni posebne besede za osebek. Če pa posebna beseda za osebek osebek določuje, potem pa ga ni več v glagolu — kam je potem izginil, bi vendar težko dokazali.

N. pr. V obliki „orje-jo“ v glagolovi obliki; ako pa „jo“ določujem z osebkom „kmeti“ (kmeti orjejo), tedaj pa „jo“ ni več osebkova končnica (osebek): to je nedоследnost, ki se ne more opravičiti.

Da nimamo v pre mnogih stavkih posebno pri glagolu v tretji osebi navadno posebno besedo za osebek, to pride iz prepričanja, da mora vsako stanje tičati na nekem predmetu. V stavku se vedno govori o stanji, ki se opira ne celo določen predmet, in zadržuje mi, da se predmet zunaj mene nahaja, v tem slučaju rabim tedaj glagol v tretji osebi.

Iz tega moramo sklepati, da je osebek vsikdar zapoveden v glagolovi končnici v 1., 2. in 3. osebi. Zató lahko imenujemo glagolovo obliko (končnico) izrazujoči predmet osebek, in poseben izraz za ta predmet osebkovo besedo (Subjectswort). Tak glagol v 1., 2. in 3. osebi imenujemo finitni (vladajoči) glagol izrazujoč naznanilo, in je torej vže stavek v najprostejši obliki. (Finitus Verbum nach Jakob Grimm „stehendes oder

herrsches Verbum“). Da se v finitnem glagolu glagolova vsebina (povedek) in predmet (osebek), na katerem vsebina tiči, v jedni in isti besedi nerazvezljivo (ne samo z aglutinacijo kakor n. pr. v madjarskem jeziku) združita, to je posebnost in prednost pregiba-jočih jezikov.

Jezik je medsebojno razmerje vseh bitij v tri razrede razdelil, a ne po znanstvenem objektivnem razlogu delitve, temveč po zelo praktičnem — namreč po važnosti bitij za naše življenje. Najvažnejši je govoreči sam, potem sledi to, kamor se naša volja obrača, v tretji vrsti pa stoji vse drugo; tako izrazuje prva oseba najbližnje, druga bližnje in tretja daljno razmerje.

Po takem bi ne bilo nobednega stavka brez osebka, le nekateri bi bili brez osebkeve besede. In brezosebni glagoli so tisti, ki ne trpé nobedne osebkeve besede. A ti gled-goli ostanejo baš zaradi posebnosti njihove predstavne vsebine vedno zvesti jedni in isti osebi, ne smeli bi se torej imenovati brezosebni, ako bi hoteli točno, ostro in vestno po slovniški terminologiji postopati, ker ne izrazujejo samo osebe, kakor vsak glagol, ampak celo vedno jedno in isto osebo.

Najprej opazujemo spreminjanje v naši okolici ali v nas; miče nas ustmeno izraziti, kar smo videli ali slišali. Potem iščemo vzroka reči spremembo povzročajoče, to je, hočemo vzrok teh prikazni zvedeti. Če pa ne moremo vzroka prikazni najti, zadovoljni smo s tem, da to spreminjanje (stanje) tiči na nekej reči, ki ni govoreči sam, tudi ni nagovorjeni ampak da se opira na neko tretje, česar ne moremo dalje določiti, za kar ne moremo nobedne osebkeve besede navesti. In brezosebkovi glagoli pričujejo o pone-srečenem poskusu, da smo namreč želeli najti in določiti predmet (vzrok) za stanje nas zanimivajoče.

Tretja oseba je izraz za predmet, ki ni govoreč, ni nagovorjen, in se le zamore z negativnimi znaki označiti (definirati). Večkrat govornik samo stanje in čute pozna, reči pa, na katerej stanje tiči, ne pozna. N. pr. Bolnik pravi: „Pika me“, „tišči me“, „Grize me“. Pozameznih stanj (Zustände) je mnogo več, kakor reči; kajti vsaka reč se nahaja v stanji bitja, delovanja in postanka (Werden) in vsaka posamezna različno svojo stanje menjava. Da bi bilo samo toliko stanj, kakor je reči, od katere bi ne znali povedati, da se v tem ali unem stanji nahaja, a mi zapazujemo in čutimo stanja, reči pa ne poznamo, na katerej stanje tiče: Zato bo to, kar s stavkom izrazujemo, dosti-krat brez samostalnikov, a nikoli ne bo brez glagolov.

Trojno torej *a)* izraz stanja, *b)* podmet in *c)* neka oboje vežoča moč je v vsakem finitnem glagolu.

Natanko določujemo glagolovo osebo le na jeden način, z imenom ali zaimkom stoječim v imenovalniku ali zvalniku, katere kot opoziciji velik obseg glagolove osebe skrečita in glagolovo osebo pojasnjeta.

Zakaj imenujem osebko besedo apozicijo k osebku v finitnem glagolu zaznam-ljenemu?

Osebko beseda je odvisna od glagola, kakor dopolnila. Pojem glagolu je važ-nejši, ko pojem osebka, ki se le prikaže v obliki nenaglašene pripone. Misliti si mo-ramo neko razmero odvisnosti med obema, in gotovo osebko beseda določuje opozicijo-nelno glagolovo osebo. V resnici dokažemo to, ako premišljujemo zavisnike. Če je res, da zavisniki od glavnega stavka zavisé, in ako se nahajajo zavisniki zastopajoči osebko besedo, — in o teh resnicah nihče ne dvomi — tedaj je gotovo osebko beseda od-visna od finitnega glagola (dopovedka) in nikoli nasprotno. V Liviji „Hannibal peto pacem“ je „Hannibal“ gotovo opozicijnelno postavljena osebko beseda k osebku v obliki „peto“ izraženemu.

Celo napačno bi bilo, ako bi si hoteli „Hannibal“ kot opozicijo misliti morebiti k zaimku „ego“, za kojoj določilo nimamo v latinščini nobednega vzroka. Torej stoji v povedanem stavku „Hannibal“ h glagolu „peto“ v tisti razmeri, kakor, ko bi se glasil stavek „Hannibal petis pacem“ ali „Hannibal petit pacem“. Zadnji slučaj se nabaja mnogokrat, a prva redko kedaj. Vzrok je ta, da je treba nedoločeno tretjo osebo jasneje določevati, — a to slovniških razmer nič ne predrugači. Da stoji osebko beseda opozicijonelno k osebku finitnega glagola, potrjuje se tudi s tem, da ne stoji vedno v istem številu, kakor glagol. Spominjajmo se v grškem jeziku skladnje *επεὶ ὄντων*!

Ne zdi se mi pravilno, ako označujemo osebko kot člen, o katerem se govori. Se vé da se v stavku o osebku vsikdar nekaj pové, a ne samo o njem, o vsaki besedi v stavku se govori.

Temistoklej je leta 480 Perzijane pri Salamini premagal. Ali se ne govori tukaj poleg Temistokleja tudi o premaganih Perzijanib, o otoku, blizu katerega, in o času, kedar se je to zgodilo? Ne razumim, kako je mogoče otroke o takih pojmih o osebku poročevati. Navadno stoji v slovenskem jeziku osebko beseda naprej, in ta prednost je kriva, da so mislili, o tej se posebno govori. A mnogokrat ima osebko beseda prazno vsebino. Torej so izumili logični osebko, tisto besedo v stavku, katera se stvarno, ne logično kot najvažnejši pojem pokazuje.

M. Herič. (Datje sledi.)

Pedagogiški razgled.

O vzgoji črnokožcev na Alabamskem.

Posnel po uradni „History of Education in Alabama by Willy G. Clark. Washington, 1889.“ Fr. — k.

Obči pregled

Sužnost po južnih pokrajinah severne Amerike, v kateri so zdihovali črnokožci pred svojim oprostjenjem iz tega žalostnega položaja, je bila ustrojenemu prizadevanju, poučevati in vzgajati črnokožce po šolah, vrlo malo ugodna; vendar se je pa vzbudila vže pred vojsko po nekaterih krajih naklonjenost takim poskušnjam. Poučevali so o prilikah tu in tam črnokožce členi gospodarjeve obitelji sami in jih naučili vsaj čitati.

Težko pa je bilo spoprijazniti gospodarje sužnih obitelji, da bi ti njihovi črnokoži hlapeci bili ž njimi v meščanskih in državljanskih razmerah ravnopravni, še manj pa je hotelo ljudem v glavo, da je treba vzgojiti to črnokožce prebivalstvo, če bi se ne dalo drugače, na stroške — belokožcev. Ni se torej bilo čuditi, da so belokožci v začetku novih razmer, ki so bile učinek zmagonosne vojske severnih držav, bili v obče jako slabe volje in niso marali podpirati nobednega podjetja, ki je merilo na razvitek in vzgojo črnokožih otrok s pomočjo njihovih sredstev ali trudov. Prav naravno je torej, da je Freedmenova pisarna, ki se je ustanovila, da bi skrbela za koristi novih „wards of nation“ (narodnih

nedoletnikov), jela ustanavljati na jugu učilišča za poučevanje črnokožih otrok. Blagotvorniteljne in verske družbe na severu in zapadu, imenoma družba ameriškanskih misionarjev, so se zarana jele truditi v tem smislu, in nekatere izmed njih so spravile na noge po raznih krajih alabamskih ljudska učilišča za črnokožce deloma same za se deloma s pomočjo vže imenovane Freedmenove pisarne. Ta učilišča so v začetku ljudstvu zelo mrzela, toda sčasom se je polegla zla volja tu hitreje, tam počasneje po manjši ali večji razdraženosti okrajev in po spretnosti ustanoviteljev dotičnih zavodov. Ljudsko mišljenje v vzgoji črnokožih otrok se je spremenilo. Temeljni zakon te države priznava črnokožcem in jegovim otrokom nekaj pravic, kojih mu po zakonu ne sme kratiti nihče; torej se je kmalu ukoreninilo prepričanje, da belokožcem vevava ne le dolžnost, temveč tudi lastna korist, skrbeti za to, da vsaj otroci črnokožcev, državljanov po zakonu postanejo deležni vsega, česar jim bo treba v spolnjevanje svojih državljanskih dolžnostij.

Med prvimi šolskimi oblastniki v državi, ki so se trudila za to stvar, imenovati nam je zadrugo šolskih upraviteljev mobilskega okraja. Nekoliko podatkov o ustanovitvi,

razcvitanji in propadu njihovega prizadevanja najdeš, potrpežljivi čitatelj, v sledečih oddelkih.

Prvo v mestu „Mobile“ ustanovljeno učilišče, morebiti prvo, ki se je sploh ustanovilo v Alabami za poučevanje črnokožce dece, bilo je brez dvombe učilišče, ki se je osnovalo v poslopji, ki je znano pod imenom Blue College in koje ste v to svrho nalašč kupila Freedmenova pisarna in pa ameriška misijonarska družba. To so bile seveda le začetne šole, a niso ostale, nego so se razevele v akademsko učilišče in stojé dandanašnji pod izključnim nadzorstvom ameriške misijonarske družbe. Druga učilišča za črnokožce so ustanovile ali vsaj podpirale ameriška misijonarska družba, Pittsburgska Freedmenova zadruga pomagalka, Freedmenova podpiralna družba methodistov visoke cerkve in Westchesterška podpiralna družba v Pennsylvaniji.

Vendar so se vse te družbe izimši ameriško misijonarsko družbo morale umaknóti iz Alabame in vzgojo črnokožih otrok te države oskrbuje družba mobilskih šolskih poverjenikov in odsek za ljudsko vzgojo v Alabami.

Ljudska učilišča za črnokožce.

Vže v šolskem letu 1868/69 so po nekijh krajih alabamske države delovale šole za črnokožce, toda statistični podatki teh učilišč so jako skódni in vspehi, ki so se dosegli, so najbrž bili še bolj skódni.

Matica šolskih poverjenikov za mobilski okraj je začela oficíelno delovati v stvari šol za črnokožo deco velikega travna leta 1867., ko se je izbranemu odseku naročilo, da „naj pretehtava, ali se da naš sestav javne vzgoje v Mobilu porabiti tudi za črnokožo deco, in ako bi bilo tako, naj poroča, na kakov način in s katerimi sredstvi bi se tako poučevanje dalo zvršiti najugodniše“. Sledečega vel. srpana je ta odsek rešil deloma svojo nalogo poročivši, da se je dopisovalo nadzorniku za vzgojo v Freedmenovi pisarni, ki je izpovedal svojo zahvalo na radovoljnosti in da je Freedmenova pisarna obljubila prispevek 1200 dolarjev za zidanje poslopij v Mobilu na korist črnokožim otrokom. Pri zborovanji, ki je bilo vinotoka leta 1867., se je duhovnik E. D. Taylor (črnokožec) oglasil matiei in poprosil pomoči za zidanje poslopja, ki bi naj služilo šolskim in cerkvenim zadevam. Šestnajstega vinotoka prišel je prosit poverjenik ameriške misijonarske družbe pomoči, da bi se kupilo poslopje, ki mu je ime Pinneys College, za šole črnokožcev. To poslopje je kesneje kupila ameriška misijonarska družba s pomočjo Freedmenove pisarne.

Desetega prosinca leta 1868. je matica sklenila naročiti svojemu tajniku, da določi znesek šolskih prispevkov, ki jih plačujeto črnokožci in da se mora cel znesek porabiti za vzdrževanje šol, namenjenih vzgoji črnokožce dece. 24. vel. srpana je odbor za šole črnokožcev poročil „o načrtu sestava za učilišča črnokožcev, v katerem se ozira na oskrbovanje učilišč v mestu in ki obsega vse stopinje, ki bi ustrezale zmožnosti in potrebam učencev in kje bi se naj uprizoril, da bi najbolj ugajal različnim središčem črnokožega prebivalstva in ne zaostajal niti po učiteljstvu, niti po disciplini in temeljitom poučevanji za najboljšimi zavodi iste vrste po mestu“. Odbor je sklenil, da se za deželne okroge morajo ustanoviti učilišča blizu tam, „kjer je naseljeno črnokožce prebivalstvo v taki množici, da upravičuje tako ravnanje; nobedna šola naj se ne osnuje za krajši čas ko za tri mesece“. Ta sklep se je sprejel soglasno, in odboru za šolske okroge podelila se je oblast, da sme prirediti vse, česar bi utegnilo biti treba za šolska poslopja takih učilišč.

Jedenajstega listopada je izvrševalni odbor poročil, da je otvoril dve učilnici za črnokožo deco in da je ponudil družbi ameriških misijonarjev pravico, namestiti učitelje in jo naprosil, prevzeti upravljanje učilišča v Blue Collegenu, in je predložil pismo družbinega tajnika, v katerem se ponudba odbija.

Za šolskega leta 1868., ki se je končalo z ržnim cvetom, delovale so za vzgojo črnokožce dece sledeče šole:

Učilišče za kreole šteló je učencev 184, učilišče dobrega pastirja učencev 110, učilišče Stone Streetsko je učencev 325, učilišče „Malega Sina“ šteló je učencev 300, četiri učilišča, ki so štelá učencev 919. Jeseni leta 1868. jelo je delovati novo učilišče za črnokožce, Št. Petersko učilišče, ki je šteló 1. grudna 216 učencev. Leta 1871., ko so se sestavile prve zanesljive statistike o učiliščih za črnokožce po tej državi, je bilo 751 začetnih, 143 srednjih, 26 takóimenovanih slovniskih šol in 2 visoki učilišči, vseh skupe 922 učnih zavodov za

črnokožce po Alabamskem, v kojih je bilo vpisanih učencev 54.336, a šolalo se jih povprek 41.308.

Devet sto trideset učiteljev je delovalo po teh učiliščih. Leta 1878. je bilo učilišč za črnokože otroke po Alabamskem 1468, v kojih je bilo vpisanih 63.914 otrok, učilišča obiskavalo pa povprek 41.659.

Sledečo leto (1879) se je črnokoža deca te države šolala v 1491 učnih zavodih ter je bilo učiteljev 1089, učiteljic pa 496 na delu. Broj vpisanih učencev je znašal 67.386 izmed katerih je povprek obiskavalo šolo po 46.438 na dan. Država je plačevala povprek za vsakega belokožega učenca po 1.91 dolarja, za črnokoža pa po 2.1 dolarja.

Dve leti po tem (leta 1881.) se je naštelo črnokože dece v šolski dobi stoječe 170.413, število učilišč za črnokože se je povzdignolo na 1591, učiteljev za take zavode bilo je 1645, vpisanih učencev so imeli 68.840, šolo obiskujočih na dan po 48.476.

Leta 1882. je plačala država 152.890.43 dolarjev 1508 učiteljem na učnih zavodih za črnokože, ki so povprek poučevali po 78 dnuj. V tej vsoti pa še ni vštet znesek, ki se je plačal za poučevanje na normalkah za črnokože.

Leta 1884. je država postrošila za take zavode 202.130.91 dolarjev, učencev je bilo 84065, šol so imeli 1797, učiteljev je delovalo 1724; šola je bila povprek po 83 dnuj.

Letno poročilo nadzornika Palmerja za šolsko leto, ki je nehalo 30. kimoveca 1888. leta kaže 212.821 črnokožih otrok v šolskih

letih, učiteljem se je izplačalo na takih učiliščih 183.933.97 dolarjev, na 1958 učnih zavodov delovalo je 1875 učiteljev; učencev je bilo oglašanih 98.919, izmed kojih je povprek obiskavalo šolo po 66.424; učilo se je povprek po 67 dnuj.

V mobilskem okraji bilo je 41 šol za črnokože, na katerih je učiteljevalo 51 oseb, skoro samih črnokožcev, izmed katerih je imel vsak vpisanih učencev po 40 povprek. Dandanešnji imajo po tem okraji marsikatero odlično poslopje za učilišča črnokožcev in v zadnjem času se je postavilo za učilišče vižje vrste prostorno poslopje, ki mu je ime Broad Street Academy.

Skrbno se postopa pri izbiranju učiteljev, in da so bili nadarjenost in usposobljenost v pravem razmerju, imajo učitelji vsak teden v Mobilu podavanja, katera vodi in nadzoruje spretni in neutrudljivi nadzornik ljudskega prosvetšenja prof. E. R. Dickson.

Po statističnem pregledu te stvari se pač vsakemu vsiljuje prepričanje, da je črnokoža deca vsaj gledé na vzgojevalne razmere v polni meri deležna dobrot javnega šolskega sestava in da uné tudi v obširni meri to uvaževati.

Naj silneje ovira vzgojo neredno obiskavanje učilišč; kajti najmanjše nenavadno gibanje po ulicah in najnavadnejši dogodki so otrokom vže povod, da jih ni v šolo. Razlika med brojem vpisanih in šolo povprek res obiskujočih otrok človeka jako preseneti, če se ozira na belo- in črnokožo deca.

(Dalje sledi.)

I. slovenski katoliški shod v Ljubljani.

I.

V naslednjem objavimo končno urejene resolucije, kakoršne bo predlagal po svojih poročevalcih pripravljalni odbor na katoliškem shodu in o katerih bodo zborovalci v posameznih sekcijah razpravljali in sklepali:

Sekcija I.: Šola.

Ker se dobra ali slaba bodočnost Slovencev opira na dobro ali slabo vzgojo naše mladine, izjavlja I. slovenski katoliški shod v tem oziru naslednje:

I. Gledé na ljudske šole.

1. Katoliški stariši so po vesti dolžni, svoje otroke vzgajati in poučevati po na-

čelih sv. katoliške cerkve. Ker pa ne morejo sami zadostno vzgajati in poučevati svojih otrok, in ker imamo z druge strani v Avstriji prisilno drž. šolo, zahteva I. katoliški shod za katoliške otroke katoliške javne ljudske šole in katoliške učiteljske pripravnice v smislu izjave avstrijskih škofov v gospodski zbornici dne 12. marcija 1890.

2. Prvi slovenski katoliški shod zahteva, da najvišja uprava postavi ljudsko šolo in učiteljske pripravnice na jedino pravo pedagoško-didaktično podlago materinega jezika, kakor to zahtevajo državno-osnovni in šolski zakoni, da je torej učni jezik na

šolah, Slovencem namenjenih, slovenski. Zato katoliški shod tudi zahteva, da se umaknejo temu nasprotni učni načrti za male šole, kakoršni se nahajajo zlasti po slovenskem Koroškem ter smatra vsako drugačno uredbo ljudskih šol za nepostavno. Katoliški shod nadalje zahteva, naj visoka šolska oblastva v vseh deželah, koder bivajo Slovenci, to je po Štajerskem, Koroškem, Kranjskem in Primorskem, iz pedagogiško-didaktičnih vzrokov skrbé tudi za slovenske manjšine tako, da se povsod, kjer se nahaja postavno število slov. otrok, osnujejo katoliške javne ljudske šole s slovenskim učnim jezikom.

3. Prvi slovenski katoliški shod izreka željo, naj deželni zbori, kateri zastopajo kraje slovenskih volilcev, preuredijo — kot nekak prehod do boljšega — naše šolske postave v takem smislu, kakor so si jih priredili vrli Tirolci; dalje naj se poskrbi, da bodi pouk v ljudskih šolah praktičen ter nam vzgajaj dobrih gospodarjev, vrlih gospodinj in pridnih delavcev; osobito pa naj se uredijo ljudske šole tako, da se, kjer le možno, delijo otroci po spolu zaradi npravnosti in primerniše razdelitve učne tvarine.

4. Dokler se nam pa naše opravičene zahteve ne spolnijo postavnim potom, snujejo naj se katoliške zasebne, zlasti redovne ljudske šole ter naj se v prvi vrsti ustanovi slovensko katoliško učiteljsko sementišče v Ljubljani in, ako možno, tudi slovenska katoliška pripravnica s pomočjo družbe sv. Cirila in Metoda, katera se v ta namen toplo priporoča, ter z drugimi radovoljnimi darovi in prispevki zadevnih deželnih zastopov.

5. Vsem redovnikom in redovnicam, ki delujejo za krščansko vzgojo slovenske mladine, izreka katoliški shod priznanje in zahvalo za tako požrtvovalno in uspešno delovanje; ob enem pa toplo priporoča njihove šolske zavode.

6. Katoliški shod priporoča slovenskim učiteljem in katehetom ter vsem drugim vzgojevalcem slovenske mladine, da naj si ustanové katoliško učiteljsko društvo.

II. Gledé na srednje šole

zahteva katoliški shod:

1. Naj se državne srednje šole, gimnazije in realke tako preustrojé, da se ne bode na njih ne le nič poučevalo, kar bi nasprotovalo verskemu prepričanju katoličanov, marveč da bodeta tudi na njih vsa vzgoja in ves pouk dejanski povspeševala katoliško versko mišljenje in življenje naše mladine.

Razun tega izreka katoliški shod željo, da se osnuje s časom svobodna katoliška gimnazija, združena z odgojilnim zavodom, s slovenskim učnim jezikom.

2. V poživljenje verskega duha srednješolske mladine naj se zopet vpeljejo vsakoletne duhovne vaje in naj se mladina pridno zbira v Marijine družbe ali kongregacije.

3. Vsem šolskim oblastvom, oziroma mestnim gosposkam in vsem mladoljubom se toplo priporoča, naj skrbno pazijo na vedenje dijakov zvnaj šole, posebej na dijaška stanovanja, da se bodo dijaki tudi doma versko-nravno vzgajali.

III. Gledé na visoke šole.

1. Ker ni upati, da bi se sedanje visoke šole kmalu preosnovale v verskem smislu, ali da bi se ustanovljale nove državne visoke šole, osnovane na podlagi katoliške vere, podpirajo naj Slovenci društvo za ustanovitev svobodnega katoliškega vseučilišča v Solnem Gradu, od katerega pričakujemo, da bode zasnovalo nekaj slovenskih vseučiliščnih stolic.

2. Katoliški shod priporoča, naj se ustanovite za slovenske visokošolce na Dunaji in v Gradu posebni katoliški dijaški društvi po vzgledu dunajske „Avstrije“ pod pokroviteljstvom odličnih slovenskih katoličanov.

Bodočemu vednostnemu društvu pa bodi skrb, v dogovoru s pokrovitelji imenovanih društev, za podporo slovenskim visokošolcem, oziroma ustanovitev potrebnih „zavetišč“, v katerih naj se bi skrbelo za versko-nravni napredek slovenske akademiške mladine ter vzbujalo v njej in množilo katoliško mišljenje in življenje.

Sekcija II.: Kršč. veda in umetnost.

A. Krščanska veda.

Prvi slov. katoliški shod izreka željo:

1. Slovensko razumnštvo naj se temeljito seznanja s krščanskim modroslovjem in drugimi vedami;

2. naši literarni zavodi preskrbujejo naj Slovencem potrebnih znanstvenih knjig v krščanskem dahu pisanih;

3. ustanovi naj se slovensko vednostno društvo po vzgledu dunajske „Leonine“, katero prevzame nalogo, skrbeti za višjo gojitev in razvoj krščanske vede.

B. Krščanska umetnost.

Gledé krščanske umetnosti izraža prvi slovenski katoliški shod naslednje želje:

1. Naročbe na nove kipe in slike, bodi-si po cerkvah ali znamenjih ob cestah dajali naj bi se zlasti domačim možem, a le takim, kateri so v resnici umetniki ter krščanskega mišljenja in življenja.

2. Stare cerkvene reči naj bi se ne prodajale, ampak oddajale naj bi se škofijskim muzejem, kateri se imajo ustanoviti.

3. Stare slike in kipi naj se ne odstranjujejo brezmiselno; vpraša naj se prej strokovnjak o njihovi vrednosti in potem naj se, ako vredno, dajo prenoviti po umetniku, a ne po navadnem rokodelcu.

4. Okus za pravo krščansko umetnost budi naj se vže v ljudski šoli in se goji v obče med priprostim narodom s tem, da naj se namesto malovrednih preživobarvanih podob in sentimentalnih alegorij delé podobice, posnete po krščanskih umotvorih.

5. Zabranjuje naj se po gostilnah in drugod razkazovati in prodajati gole, umazane podobe, fotografije in dr., ter razobešati mravnost in verski čut žaleče slike.

6. V prosep krščanske umetnosti ustanovi naj se posebno društvo; njega namen bi bil pri zidanji in popravljanji cerkvâ, pri

prenavljanji starih umotvorov, pri nakupovanji in naročevanji cerkvenih potrebščin s svêtom in dejanjem pomagati ter sploh podpirati vse stroke krščanske umetnosti.

C. Glasba, posebej cerkvena.

Občno je prepričanje, da umetno petje in glasba blaži človeku sree, da je torej velikega vzgojevalnega pomena in vredna krepke podpore.

Treba je torej, da jo gojimo resnobno, umetnostno, ne pa samo za kratek čas; treba, da ji damo zanesljivo, stalno podlago. Zato prvi slovenski katoliški shod izreka željo:

1. a) Obrača naj se vsa pozornost na dober, moder in izdaten pouk vže v ljudski šoli; b) v deških semeniščih vpelje naj se obligatno petje za vse gojence in izdatno goji igra na goslih, glasovirju in orgljah; c) skrbi naj se po semeniščih za teoretičen in praktičen pouk v koralu in večglasnem petju po več ur na teden. Nastavljajo naj se le izvrstne pevske moči.

2. Naj pristojna oblastva skrbé: a) Da se učiteljski pripravniki temeljito naučé metodike pevskega pouka; b) da se na srednjih šolah vsi zmožni dijaki redno podučujejo v petji in da se spopolnujejo učni pripomočki.

3. Ker se dobivajo potrebni pomočki in prava priložnost za pouk in izobražbo le v dobrih pevskih in glasbenih zavodih, zato prvi slovenski katoliški shod izreka željo: a) Da se Slovenci oklenejo „Glasbene Matice“ in njene glasbene šole; b) da se Cecilijina društva, ki so ustanovljena za povzdigo cerkvenega petja, krepko podpirajo; c) da vsa Cecilijina društva po vseh slovenskih vladikovinah stopijo v zvezo in skupno pospešujejo glasbo in petje; da se v ta namen izdatno podpira in umetnostno povzdigne orgljarska šola v Ljubljani, katera naj bode skupna za vse slovenske škofije.

Slovstvo.

„Praxis der Insectenkunde“. Anleitung, Insecten zu fangen, zu tödten und zu präparieren, zu züchten und Sammlungen an-

zulegen von Prof. Dr. Eduard Hoffer. Mit 83 Abbildungen. Verlag von A. Pichler's Ww. u. Sohn. Wien 1892. In 8° 16 Bg., Preis fl. 1.50.

To je tretje delo profesorja dra. Hoffer-ja na dež. višji realki v Gradci, o katerem govorimo v „Popotnik-u“. Gospod pisatelj je znan raziskovalec kožokrilcev, zlasti onih, ki živé v zadrugah, kakor čmerlji, ose, sršeni, mravlje i. dr. Poleg kožokrilcev zasledoval, lovil, prepariral in zbiral pa je gospod dr. Hoffer tudi druge žuželke in kar je pri zalezo- vanji, prepariranji in zbiranju žuželk raznih redov in vrst opazoval, to nam jasno, mično in prezani- mivo popisuje v svoji novi knjigi. Nihče nima več prilžnosti loviti in zbirati žuželke in zasledovati jih čadaporno življenje, kakor učitelji. Mnogi bi tudi radi storili to, če ne več, vsaj toliko, da naredé male zbirke za domačo šolo, a ne vedó prav, kako se lotiti dela. „Praxis der Insectenkunde“ pa jim bo zanesljiv kažipot pri njihovem opraviilu. V prvem, obénem delu svoje nove knjige popisuje dr. Hoffer orodje, ki ga je treba žužkoloven, pripoveduje, kako zbirati jajčica, ličinke in bube, kako jim stroči, kako usmrčati, nabadati in shranjevati žuželke, kako je kupovati, zamenjavati in pošiljati, kako je sprav- ljati v konservovalnih tekočinah in kakó napravljati zootomiske preparate. V drugem, posebnem delu raz- pravlja o lovu, prepariranji in vzrejanji kožokrilcev, hroščev, metuljev, dvokrilcev (muh), polukrilcev (ril- čarjev), mrežokrilcev in ravnokrilcev. Berilo pojas-

njuje 83 jako lepih slik. Tisek je razločen, papir močen in platnene platnice prav okusno izdelane, sploh je vnanja oblika knjige zelo lična in prikupna.

Ime gospoda spisovatelja samo nam je vže porok, da je delo temeljito in zanimivo, vsebina pa nas še pouči, da je knjiga tudi vseskozi praktično osnovana in izpeljana. Ne moremo si torej kaj, da jo tovarišem učiteljem, dijakom srednjih šol in učiteljišč in prijate- ljem brezštevinih, toliko raznoličnih in zanimivih žu- želk sploh najtopleje priporočamo. J. Koprivnik.

„Knjižnica družbe sv. Cirila in Metoda“.

VII. zvezek. Zopet je izšel jeden zvezek te ljudske knjižnice, ki se je tako prikupila naši mladini, to je II. knjižica „Junaki“, spisal prof. Fr. Hubad. Na 102 straneh obsega 29 mičnih povestij o raznih ju- naških činih na bojnem polji in tudi iz vsakdanjega življenja. Knjižica ima tudi pet podob: Maršala Radeckega spomenik na Dunaji, Vitez Matija Zitterer, Slovenska noša iz Tržaške okolice, Dolenjska noša in Gorenjska ženitovanjska noša. Gotovo bode dobro došla ne samo mladini, kateri je namenjena v prvi vrsti nego tudi odrasli jo bodo čitali radi. Neve- zana stane 30 kr., trdo vezana 35 kr. Kdor pa vzame skupaj 100 izvodov, dobi jih nevezane za 25 gld., trdo vezane pa za 30 gld.

Društveni vestnik.

Iz šmarijskega okraja. (Vabilo.) Šmarijsko- rogaško učiteljsko društvo zboruje dne 1. septembra ob 10. uri dopoludne v Šmarji, kjer se bodo nada- ljevali zadnjič pričeti razgovori. K obilnej udeležbi vabi vljudno

odbor.

Maribor. Učiteljsko društvo* za mariborsko okolico ima v četrtek dne 1. septembra ob 1/2 11. uri dopoludne v poslopji e. kr. učiteljišča svoj redni shod po tem-le vspredu: 1. Zapisnik in dopisi. 2. „O rastlinski selitvi“. Govori g. ravnat. Schreiner. 3. Slučajnosti. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Dopisi in druge vesti.

Franc Jamšek †

Ako si ga osebno poznal, dragi čitatelj, ostrmeti si moral, zaslišavši vest, da je umrl. Neverjetno! Ali se Ti ni dozdevalo, da je strela treščila v hrast najkrepkejše dobe, ter ga podrla. — Od moža 52 let starega, sicer nekoliko osivčlega, širokih pleč, vsaj na videz zdravega in krepkega bilo bi se nadjati, da bode doživel visoko starost; kajti živel je jako zmerno in trezno. Ni se mu lahko pripetilo, da bi se bil pregrešil proti dijati, dasiravno se je včasih udeležil tudi vesele družbe.

„Pred smrtjo ne obvarje koža gladka“ — —. V petek 22. julija popoludne je še poučeval, po končanem pouku vsedel se k pisalni mizi pred tabelo A, vže čez 1/2 ure v glavi smrtno zadet zgru- dil se je na tla. V nezavesti živel je še do drugega dne, a še dopoludne zdihnil je svojo blago dušo. —

Pogreba udeležilo se je razun 35 učiteljev in učite- lje krajni šolski svet, občinski odbor in mnogo občinstva.

Rajniki bil je zadnja leta telesno pač jako občutljiv, zlasti odkar je bil v vratu nevarno bolan. Tudi gibal se je morda premalo, česar mu seveda čas ni dopuščal. Ravna je se po geslu: „Dolžan ni samo — —“, marljiv kakor čebela, pisal ali tuhtal je od zore do mraka, kar pričuje njegova pisarna, ki mrgoli konceptov in notic zadevajočih pouk v šoli in šolsko vodstvo, a tudi spisov, katere so pri- občevali strokovnjaški in razni drugi časniki v teku več ko 28 let. Njegovi knjigi „Drobtinice“ in „Napake pri vzgoji“ ste čitateljem znani.

A ne le pisaril je, tudi za svojo lastno izobrazbo je moral biti neumorno delaven. Obiskoval je le takrat še dvorazredno ljudsko šolo v Žalci in sicer

pri učitelji gospodi Kovač-i, potem pa je kot samouk dospel do tolike stopnje izobraženosti, da se je zamogel meriti z najodličnejšimi strokovnjaki novejše dobe, kar si dragi čitatelj, razvidel iz njegovih spisov, — a tega si se še boljše prepričal, ako si imel priliko občevati z njim. — Šolska oblastva so ga radi tega odlikovala z imenovanjem „c. kr. okr. šol. nadzornikom“, s podeljenjem naslova „ravnatelj“, z več priznalnimi pismi, itd.

To zamore poleg jeklene marljivosti le izvanredna nadarjenost.

V šolstvu odličan strokovnjak, bil je tudi v družbi jako olikan in takten; znal je o vseh dnevnih vprašanih bistroumno, da modro soditi. Povsod in povsem poštenjak, vžival je spoštovanje in polno zaupanje svojih prijateljev in znancev, katerim je bil, mladim kakor odraslim, zlasti svojim nekdanjim učencem v pre mnogih slučajih zveden in previden svetovalec.

Svojim učencem bil je poleg vestnega, tudi mil, sočuten učitelj, ki si je vedel pridobiti ne le visoko spoštovanje, ampak tudi udanost in iskreno ljubezen v tolikej meri, da jim bode vedno ostal v neizbrisljivem spominu. Lahka mu zemlja!

Reichenburg 1. avgusta 1892. Matko.

Okrajne učiteljske konferencije.

Maribor. (O uradni konferenciji.) [Dalje.] Nadalje nas čaka zopet druga naloga, ta je, priskrbeti si moramo potrebnih učnih pripomočkov. Teh nam primanjkuje mnogokrat. Brez učnih pripomočkov za nazorni nauk si ne morem misliti nazornega pouka, torej tudi pouka iz realij ne. Brez temeljitega nazornega in realnega pouka pa tudi ni misliti na uspešno poučevanje v jeziku. Najprej moramo nekaj vedeti, predno moremo kaj povedati. Cicero pravi: „rem teneverba sequentur“. (Skrbi za pojme, izrazi pridejo sami ob sebi). Ni me volja, to vprašanje nadalje razmotrivati, ker bode dovolj prilžnosti pri letošnji deželni učiteljski konferenciji o tem vprašanju razgovarjati se. Hotel sem vas samo opozoriti na program prihodnjega delovanja. V preteklem poletju je konferencija volila odbor, kateremu se je naložila rešitev vprašanja o preskrbljenji najbolj priprostitih in najcenejših učnih pripomočkov, ki bi se naj bili priredili v razstavo povodom letošnje konferencije. Da ta odbor svoje naloge ni rešil, opravičeno je s tem, da smo imeli obilo dela z učnimi načrti in s tem, ker se učni pripomočki naj sestavijo na podlagi učnih načrtov. No, sedaj se zamoremo lotiti tudi te naloge. Te naloge lotiti se neškodovano samosvojega dela, bodi nam za zdaj prva skrb. Radi tega si dovoljujem vas vže danes prošiti, da vsak svoje moči poskuša v tem oziru. In ako kdo misli, da je kako posebno srečno misel zadel za prireditev kaknega rabljivega učnega pripomočka, ta naj to takoj odboru naznani, oziroma prirejeni učni pripomoček pošlje. Na ta način se

bode skupnemu delovanju gotovo posrečilo zvršiti nekaj pripravnega.

Širji delokrog utegne nam skoraj gotovo odmeriti deželna učit. konferencija. Rad bi vašo pozornost naklonil temu posvetovanju, ki ne bo zanimivo samo za posredne udeležence, temveč mi vsi naj bi je vporabili v korist.

Tako vidimo tedaj širno, še neobdelano polje pred nami, iz katerega sem povzel le nekatere točke. Na noge torej, poprimimo se dela!

Po poročilu gospoda predsednika nastopi nadučitelj gospod Moge, ter zelo obširno razpravlja z veliko marljivostjo izdelano poročilo o vprašanji: „Kako naj učitelj zanimanje ljudstva na deželi za šolo vzbuja in pospešuje?“ Svoja predložbe utemeljeval je s primernimi dokazi.

Nič manj skrbno izdelal je isto vprašanje nadučitelj gospod Potočnik, ter ste predavanji konferenčne udeležence vidno zanimali.

O stavkih, ki so se predlagali po prvem predavatelji, vnel se je prav živahen razgovor. Stavki so se v slogu tu in tam nebitveno spremenili, nekateri na novo pridjali, ter se v sledeči obliki sprejeli:

1. Učitelj naj skrbi z najkrepkejšim povdarkom v šoli in zunaj šole za npravno-versko vzgojo mladine.
2. Učitelj naj skuša s poukom bistriti učencem um in blažiti srce, vsestransko vaditi njih duševne in telesne moči, ter čuvati na to, da bode imel pouk trajen vspeh.
3. Učitelj si naj prizadeva, pridobiti si vrlo znanstveno in narodno gospodarsko omiko, da bo sposoben, svojim sodržavljanom v različnem razmerji življenja biti na pomoč z besedo in z djanjem.
4. On se naj odlikuje po plemenitem, neomahljivem, trdnem in čistem značaji in naj skuša, svest si smotra z doslednjim ravnanjem blažilno vplivati na svoje okrožje.
5. On si naj prizadeva, da z neumorno marljivostjo in neutrudljivo delavnostjo, kakor sploh z uljudnimi, nesebičnimi čini koristi občanom.
6. On se naj udeleži vseh veselih in žalostnih dogodkov, ki se vrše med občani, ter naj skuša borbo za življenje prebivalcem olajšati in zoper siromaštvo, ki vedno silneje sega krog sebe, z ojačeno močjo boriti se.
7. S prebivalstvom naj občuje premišljeno in taktno, ter prizadeva si naj, da z zaupnimi osebami prebivalstva, osobito z domačo duhovščino, se zastopniki občine in udi krajnega šolskega sveta živi v lepej spravi, v lepem soglasji.
8. On si naj prizadeva, da si pribori priznanje in zadovoljnost prebivalstva s pospeševanjem cerkvene godbe in cerkvenega petja, kakor tudi z marljivim oskrbovanjem drevesnice in šolskega vrta.
9. On skrbi, da pridobi ljudstvo za šolo in sicer s prirejanjem javnih skušenj in šolskih svečanosti, tudi s svečanosti božičnega drevesca, ter deljenje tople juhe potrebnim šolarjem.

10. On skrbi za višjo izobrazbo mladine s tem, da ustanovi tečaje za nadaljno izobrazbo mladine in knjižnice za ljudstvo.

11. V političnih vprašanjih naj trezno postopa in skrbi, da bode kot oče svoje družini dajal svojim someščanom dober vzgled.

12. On naj skuša v ugodnih prilikah stariše poučiti o temeljni podlagi vzgoje, kakor tudi o pravem namenu šole.

13. On naj gleda na to, da se stariši svojih učencev občuje posredno in neposredno.

14. On si naj prizadeva povzdigniti učiteljski ugled ob jednem tudi ugled šole s prijaznim občevanjem in kolegijalno spravo s svojimi tovariši.

15. Učitelj poteguje naj se zato, da bode v uradnem in družbinskem obziru učiteljstvo na boljem.

16. Povodom šolskega sklepa se naj potruži, da se bode moglo učencem odhodnikom podati primerno darilce. (Konec sledi.)

Iz krškega okraja. (Konferencija).

Učiteljstvo krškega šolskega okraja zbralo se je k svoji uradni konferenciji dne 27. julija 1892. v šolskem poslojji meščanske šole v Krškem. Gosp. predsednik in voditelj okrajne učiteljske konferencije, c. kr. okrajni šolski nadzornik Fr. Gabršček otvori konferencijo ob 9. uri dopoldne.

V svojem nagovoru pristržno pozdravlja vse navzočnike, vabeč jih k resni in stvarni udeležbi pri razpravah, ki so na vsporedu. Poudarjal je, da se šolstvo krškega okraja razvija vedno krepkeje in da je v marsičem vže doseglo oni smoter, ki ga nam postavljajo šolski zakoni. Kolikor pa je še zaostalo za tem smotrom, tega ni krivo toliko učiteljstvo, kolikor neugodne razmere, v katerih je delovati ravno učiteljstvu krškega šolskega okraja. Upa pa, da se tudi te razmere kmalu zboljšajo, vsaj ve, da se z njim trudijo tudi šolske oblasti, kako najhitreje odpraviti te ovire.

Ako si je torej učiteljstvo v svesti, da izpolnjuje svoje stanovske dolžnosti, naj ga k temu bodri pa še bolj zavest, da deluje s tem v smislu šolskih postav, katere je izdalo Njega Veličanstvo, naš presvitli cesar, kateremu se je šolstvo najbolj omililo in ki pri vsaki priliki razodeva Svojo blago naklonjenost do njega. Zato pa bijejo srca vseh državljanov v neizmerni ljubezni do njega in zato mu izkazuje tudi učiteljstvo svojo otroško ljubezen pri vsakej priliki. Naj bi tudi tu zbrano učiteljstvo porabilo to priliko in izrazilo svojo ponižno udanost in hvalečnost do Njega Veličanstva s klicem: „Bog blagoslovi, Bog ohrani našega milega vladarja Franca Jožefa I., Bog obvaruj vso hišo Habsburško!“ „Slava!“

Na to zakliče konferencija trikratni „živio“ ter navdušeno zapoje cesarsko pesem. —

G. predsednik konstatuje navzočnost oziroma nenavzočnost konferenčnih udov. Vseh navzočih udov je bilo 47., nenavzočih pa 8.

Svojim namestnikom izvoli g. predsednik g. Ivana Lapajec-ta, ravnatelja meščanske šole v Krškem.

Na to se preide k posameznim točkam vsporeda.

1. Volitev dveh zapisnikarjev. Ivoljena sta bila po nasvetu g. Andr. Grčar-ja, nadučitelja iz Mokronoga „per acclamationem“ gđna. Franja Lunder, učiteljica v Trebelnem, in g. M. Humeč, učitelj na Raki.

2. Poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika. Po primernem uvodu poroča g. predsednik konferencije o izvršitvi lanskih konferenčnih sklepov, izmed katerih so trije še nerešeni, jeden pa je od visokega c. kr. dež. šol. sveta povoljno rešen. Dalje poroča o spremembah učiteljskega osebja in o statistiki šol.

Prej ko preide gospod predsednik k obravnavi posameznih predmetov, jako temeljito in obširno razpravlja pet metodiških jednot ali stopinj, na katere je paziti pri vsaki učni uri in pri vsakem predmetu in sicer: a) priprava (analiza), b) podajanje novih predstav ali razširjevanje starih (sinteza), c) združenje (asocijacija), d) povzetje (sistem), e) uporabljanje. Po teh metodiških stopinjah naj bi se ravnal vsak učitelj in zagotovil si bode gotov vspeh, v vseh predmetih ljudske šole. Na to gospod predsednik poroča o vsakem predmetu posebej pri nazornem nauku začevši in končevši pri uradnih spisih. Konec svojega poročila izreka vsem, ki so pripomogli do tolike povzdige šole in vsem, ki so ga podpirali v njegovi službi, svoje priznanje in zahvalo.

3. Obravnavna nastopnih predmetov.

a) Podrobni učni načrt za slovnico, pravopis in spisje. Ker bi bilo poročilo o tem predmetu predolgo, zato se izroči po nasvetu gg. Karola Trosta in Andr. Grčar-ja stalnemu odboru, naj on sestavi iz referatov, katere so izdelali posamni učitelji vsak za svoj razred, učni načrt in pri prihodnji učiteljski konferenciji poroča o njem. Soglasno sprejeto.

b) Pretresovanje knjig za šolarsko knjižnico. Poročevalcem je imenovan gosp. Ivan Rupnik, a on predlaga naj se pretresovanje sposobnih in nesposobnih knjig predloži tudi stalnemu odboru. Ta predlog podpiralo oziroma popolnjevalo je še več gospodov udov in sicer gg. Ivan Levec, Ivan Gantar, in Jož. Bezlaj. Naposled govori o tem predlogu še gospod Ivan Lapajec in gospod predsednik sam, na kar se isti soglasno sprejme.

(Konec sledi.)

Iz Kranjskega šolskega okraja, 16. avg. t. l. (Okrajna učiteljska konferencija.) Učiteljstvo kranjskega okraja je imelo 27. julija t. l. v Škofji Loki svojo uradno konferencijo. Točno ob 9. uri dopoldne otvori zborovanje gosp. c. kr. okrajni šolski nadzornik Andrej Žumer, pozdravi navzoče ter imenuje svojim namestnikom g. učitelja Fr. Črnica,

učiteljstvo pa izbere zapisnikarjema gospico učiteljico Ivanko Hromec in gosp. Slavko Flis-a.

V poldrugo uro trajajočem poročilu razpravlja potem gosp. nadzornik šolske razmere v našem okraji. Omeni najprej spremembe v učiteljstvu, govori o stanju šol, o delovanju c. kr. okrajnega šolskega sveta, o važnejših razpisih šolskih oblastnij, o usodi pri lanskej konferenciji storjenih sklepov in resolucij, preide potem na uradne spise in k posameznim predmetom, razpravlja o vzgoji in disciplinini ter izjavi, da je splošen vtis prav ugoden.

Na to poroča v imenu odbora vseh kategorij ljudskih šol o pokončni pisavi g. učitelj Iv. Pezdlič.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranji je bil namreč sklenil uvesti za poskušnjo pokončno pisavo v II. razred četirirazrednice v Kranji — učitelj g. I. Pezdlič, v I. razred II. oddelek trirazrednice v Cerkljah — učiteljica gospica Franciška Pogačnik — v II. razred I. oddelek dvorazrednice v Št. Juriji — nadučitelj L. Jelenc — in v II. oddelek jednorazrednice v Trbojah — učitelj gosp. J. Kuhar. — Na podlagi skušenj, katere so si pridobili mej šolskim letom ti učitelji, poročal je gosp. poročevalec. Svoje poročilo je razdelil v teoretični del, v kojem nam je navel vse prednosti pokončne pisave, da je po izreku posameznih zdravnikov in zdravniških svetov, ki se pečajo s šolsko higijeno, myopiji in skoliosi, ki sta dandanes v šoli toli razširjeni, mogoče odpomoči samo s pokončno pisavo. Dakazal je na podlagi statističnih podatkov, kako se ta bolezen širi ravno vsled poševne pisave osobito v višjih razredih ljudskih šol. Zdravniki so našli razrede, v kojih so bili vsi učenci kratkovidni, mnogi so imeli tudi krive hrbtenice.

Ali je pa s pokončno pisavo mogoče doseči iste povoljne vspehe kakor s poševno? Tudi temu vprašanju pritrdi gosp. poročevalec ter kaže na izjave mnogih učiteljev, ki so delali v stvari poskuse, opozori na uspehe, ki jih je dosegel v to svrhu izbrani odbor in nekoji drugi učitelji v okraji, ki so se prostovoljno pečali s pokončno pisavo.

Gosp. poročevalec ni prezrl tudi mnenja nasprotnikov. Točko za točko, ki jo navedó proti pokončni pisavi, da ni pripravna za hitro pisavo, da rada inklinira na levo, da se o šolski higijeni zamore izreči le strokovno izobražen šolnik, skušal je oporeči ter pustil samo veljati, da klopj v marsikateri naši šoli niso pripravne za pokončno pisavo — vsaj pa tudi za poševno niso in skrajni čas je, da se nadomesti z boljšimi.

Ko nam slednjič pokaže še s kredo v roki temeljne črte, iz kojih so sestavljene črke pokončne pisave in nam poda nekak načrt „za prvo uro pokončne pisave, stavi g. poročevalec v imenu odbora te-le resolucije:

1. Z ozirom na mnoge prednosti, koje ima pokončna pisava, naj sklene konferencija uvesti s prihodnjim šolskim letom pokončno pisavo v vse šole povseh razredih oziroma oddelkih.

2. C. kr. okrajni šolski svet se naprosi vplivati na krajne šolske svete, da se slabe šolske klopi nadomestijo s pripravnejšimi.

Ko še nadučitelj g. L. Jelenc v daljšem govoru navede razne prednosti pokončne pisave, ter povdarja, da bo pokončna pisava „pisava prihodnosti“, da se bo gotovo uvedla v ljudsko šolo, če ne prej pa slej, če ne z nami pa zoper nas, da so jej nasprotniki večinomá le oni, ki še niso delali v šoli ž njo nobednih poskusov, ali pa se je branijo iz političnih ozirav, s pozivom, bodimo napredni, bodimo mej prvimi, ki uvedemo pokončno pisavo v naše šole, da olvarujemo nežno šolsko mladino grdih telesnih napak in boleznj, toplo priporoča stavljená nasveta ter stavi resolucijo, da naj se v slučajih, če sl. konferencija sprejme prvi nasvet gosp. poročevalca, uvede v svrhu jednotne pisave po vseh šolah oblike črk kakoršne ima češki učitelj gosp. Vincenc Blahouš v svoji brošuri: „Jak vyučovutu pismu stojatému“, sprejme konferencija vse nasvete soglasno.

Drugo poročilo je bilo: „Učni red v ponavljalni šoli“. Sestavil ga je gosp. učitelj Fr. Luznar. V prav dobro premišljenem poročilu je govoril najprej splošno o ponavljalni šoli, o postavnih določbah, na koje se naslanja ter nasvetuje, da naj izreče konferencija željo za 6letno šolsko dolžnost tudi za one, ki še le v 7. ali 8. letu začno obiskovati šolo ter naj sklene v ponavljalno šolo sprejemati samo otroke, ki imajo odpustnice ali odhodnice iz vsakdanje šole.

Potem je napisal na tablo dva učna reda in sicer za one šole, ki imajo dvakrat v tednu ponavljalno šolo in za one, ki jo imajo samo jedenkrat.

Glasno odobravanje je sledilo izbornemu poročilu, nasveti so pa bili sprejeti z veliko večino glasov.

Sledilo je poročilo in volitev knjižničnega odseka, v kojem so ostali dosedanji udje, volitev stalnega odbora, v kojega so bili mesto dosedanjih članov, gg. Kragl, Papa, Vavken in Režek izbrani z veliko večino glasov gg. Benedik, Jelenc, Luznar in Režek.

S trikratno „slava“ na največjega pokrovitelja in najboljšega zaščitnika ljudskega šolstva, na prevsitlega cesarja, sklene gosp. nadzornik konferencijo ob 1. uri popoldne.

Skupnega obeda udeležilo je vse učiteljstvo. Med in po obedu zabaval nas je tržiški godbeni kvartet kaj izvrstno.

Učiteljstvo kranjskega okraja je pa tudi pri tej priložnosti pokazalo, da se zaveda svoje narodnosti in svoje narodne zavesti. Nabralo je namreč na povabilo gospoda učitelja J. Režek-a precejšnjo svoto za našo prevažno družbo sv. Cirila in Metoda. Ta svota se je izročila odboru „učiteljskega društva za kranjski šolski okraj“ ker nabira mej svojimi društveniki prostovoljne doneske, da narasejo na 100 gld., da se bude tudi naše učiteljsko društvo lesketalo mej pokrovitelji vrle družbe sv. Cirila in Metoda.

Grm pri Novem mestu. (Učiteljski kmetijski tečaj.) Letošnji kmetijski tečaj za učitelje začel se je 8. in se bo končal s skušnjo dne 27. t. m. Poslušalci so nastopni gg. učitelji: Benedik Karol, naduč. v Smedniku; Cerar Ivan, učitelj v Škocijanu pri Turjaku; Gärtner Fran, učitelj v Velesalem; Gebauer Viljem, naduč. v Šmarjeti; Kadunec Anton, učitelj v Adlešicah; Kopitar Fran, učitelj v Gribljah; Lokar Ivan, učitelj v Doblicah; Šuligoj Ivan, učitelj v Ostrožnem brdu; Zupanec Ivan, učit. na Vel. Poljanah; Žirovnik Jože, nadučitelj v Gorjah; Pikel Karol, učitelj v Prežganji; Toman Janko, naduč. v Moravčah. — Predava se: sadjarstvo, trtarstvo, kletarstvo, živinarstvo, gnojnarstvo in pridelovanje krmé, predavata pa gg.: vodja Rihard Dolenc in pristav Viljem Rohrman. Pouk je od 1/2 8.—11. dopoldne in od 2.—4. popoldne; praktične vaje so pa zjutraj pred teoretičnim poukom ali popoldan po pouku. Napravljajo se tudi izleti v vzgledne šolske vinograde. Dal Bog, da bi tečaj obrodil obilnega sadu! Zc.

Iz Gradeca 18. avgusta 1892. Od 25. m. m. sem se tu vrši na Franc Jožefovi meščanski šoli prvi učiteljski tečaj za deška ročna dela. Poučuje se v lepenstvu in mizarstvu po devet, oziroma deset ur na dan. Od slovenskih učiteljev se udeležujejo tega tečaja le trije, namreč gg. nadučitelja Jožef Bénédek iz Planine na Notranjskem, Ivan Požnel iz Rakeka in učitelj Avgust Kleč iz Cerknice, oziroma iz Ljubljane. V dan 18. avgusta so imeli vsi udeleženci praktičen nastop, a v dan 3. septembra bode pa po trudopolnem delu zaželeni sklep z razdelitvijo spričeval. J. B.

Iz Krškega. V založbi „Pedagogijskega društva“ so do sedaj izšle sledeče knjige:

I. Pedagogijski letnik*). I. leto, 1887, uredil Fr. Gabršek, po 1.40 gld. Vsebina: 1. Fr. Gabršek: Občno vzgojeslovje. 2. Zavski: Vzroki zasurovelosti mladine, šoli odrasle, in sredstva, kakó pomoči tej žalostni prikazni. — 3. J. Ravnikar: Komenski-Slomšek. — 4. T. Brezovnik: Učne slike iz somatologije. — 5. Jos. Bezljaj: Pouk o črtežih, II. del. — 6. Fr. Garbšek: Poročilo o delovanju „Pedagogijskega društva“. — Fr. Lunder: Vplivanje učitelja na kmetijsko gospodarstvo sploh s posebnim ozirom na sadjerejo. L. Abram: Kakó naj bi učitelj pospeševal čebelorejo? Iv. Gantar: O domačih šolskih nalogah na kmetih. — 7. Vabilo. 8. Slike k „Pouku o črtežih“ v prilogi.

II. Pedagogijski letnik, II. leto, 1888, uredil Fr. Gabršek, po 1.40 gld. Vsebina: 1. Fr. Gabršek: Občno ukoslovje. — 2. J. Ravnikar: Zgodovina slovenskega ljudskega šolstva. — 3. J. B.: O šolskih stavbah. — 4. Tone Brezovnik: Namen, ureditev in uporaba šolskih knjižnic. —

5. Jos. Bezljaj: Navod za risanje strojev. — 6. J. L.: Pogled na pedagogičsko polje I. 1887. — 7. T. B.: Šolstvo na Štajerskem v šolskem letu 1886/87. 8. J. L.: O učilih. — 9. Poročilo o razstavi. — 10. Fr. Gabršek: Poročilo o delovanju „Pedagogijskega društva“ v drugem letu svojega obstanka. — 11. Dodatek k „zgodovini slovenskega ljudskega šolstva“. — 12. Vabilo. — 13. Slike k „šolskim stavbam“ in k „navodu za risanje strojev“ v prilogi I, II.

III. Pedagogijski letnik, III. leto, 1889, uredil Fr. Gabršek, po 1.50 gld. Vsebina: 1. Fr. Gabršek: Izkustveno dušeslovje. — 2. J. Ravnikar: Nekaj odlomkov iz Jana Amosa Komenskega „Diktike“. — 3. Jos. Bezljaj: V šolski delarni. — 4. Žavski: Spomini na Dunaj. — 5. I. L.: Pogled na pedagogičsko polje I. 1888. — 6. Poročilo o „Prvi slovenski stalni učilski razstavi, Pedagogijskega društva“. — 7. Fr. Gabršek: Poročilo o delovanju „Pedagogijskega društva“ v tretjem letu svojega obstanka. — 8. Vabilo.

IV. Pedagogijski letnik, IV. leto, 1890, uredil Fr. Gabršek, po 1.50 gld. I. Fr. Gabršek: Jezikovni pouk v ljudski šoli. I. Teoretični del. — 2. Jos. Bezljaj: Navod k početnemu risanju in oblikoslovlju. — 3. A. Žumer: V šolski delarni, II. — 4. J. Bezljaj: Iz risarske izložbe v Norimberku. — 5. J. B.: Vpliv prirode in hrane na zdravje človeško. — 6. I. L.: Pogled na pedagogičsko polje I. 1889, in 1890. — 7. Fr. G.: Poročilo o „Prvi slovenski stalni učilski razstavi“ Pedagogijskega društva. — 8. Fr. Gabršek: Poročilo o delovanju „Pedagogijskega društva“ v četrtem letu svojega obstanka. — 9. Vabilo.

V. Pedagogijski letnik, V. leto, 1891/92, uredil Fr. Gabršek, po 1.40 gld. Vsebina: 1. Fr. Gabršek: Jana Amosa Komenskega: I. Šola v igri (IV. del). II. Kako pregnati lenobo iz šol. Prevel in uvod dodal . . . — 2. Iv. Lapajne: Simon Rudmaš, koroški šolnik in domoljub. — 3. Josef Bezljaj: Jednostavni predmeti iz stavbarstva in strojstva. Spisal Kar. Hesky. Poslovenil . . . — 4. J. B.: Kotomerstvo. — 5. —z—: Iz norimberške risarske izložbe I. 1890. — 6. I. L.: Pogled na pedagogičsko polje I. 1891. — 7. Marija Michl: Statistiški pregled ljudskega šolstva v Avstriji I. 1890. 8. Poročilo o „Prvi slovenski stalni učilski razstavi“ Pedagogijskega društva. — 9. Fr. Gabršek: Poročilo o delovanju „Pedagogijskega društva“ I. 1891. — 10. Vabilo.

Razen teh 5 „Pedagogijskih letnikov“ je izdalo društvo še nastopne posebne odtise iz taistih: VI. Fr. Gabršek: Občno vzgojeslovje, 1887, po 80 kr. — VII. J. Bezljaj: Pouk v črtežih, II. del, 1887*) po 30 kr. — VIII. Fr. Gabršek: Občno ukoslovje, 1888 po 80 kr. — IX. Fr. Gabršek: Izkuštvono

*) Ta knjiga je vže razprodana.

*) Ta knjiga je vže razprodana.

dušeslovje, 1889 po 80 kr. — X. Fr. Gabršek: Jezikovni pouk v ljudski šoli. I. Teoretični del, 1890 po 80 kr. — XI. Jos. Bezljaj: Navod k početnemu risanju in oblikoslovju, 1890 po 35 kr. — Vse te knjige lahko naročé tudi v vsaki knjigarni. Po pošti stanejo 10 (oziroma 5) kr. več.

Iz Ptujja. Dne 7. avgusta t. l. priredili so v „Narodnem domu“ našega starodavnega mesta mariborski slovenski učiteljskičniki veselico s petjem in godbo, katera se sme prištevati sijajnim in prelepim slavnostim. Čeravno je bilo vreme nekoliko nezanesljivo, ter nam je solnce še le popoldan pokazalo svoj prijazen obraz, vendar je bila udeležba mnogobrojna. Med došlimi sta se odlikovala gg. okrajni glavar, vitez Alfonz Scherer in okrajni šolski nadzornik Ranner.

Točno ob 6. uri popoldne pričela se je veselica z lepo donečo pesmijo „Pozdrav“, katerej je sledila beseda. Gospod Tone Freuensfeld nam je v lepem, jasnem in dovršenem govoru podal-nalogo učiteljevo na slovenskem učiteljskem polji in bil zato burno pohvaljen. Petje je bilo krasno in segalo občinstvu globoko v srca. Isto tako razlegali so se glasovi godbenega orodja, dokazuječ nam, da Slovenec tudi na tem polji nikakor ne zaostaja za drugimi narodi, da tudi Slovenec zamore postati — umetnik —. To nam je pokazal gospod Svojomir Serajnik, ki je sviral svoj „Koncert za gosli“ tako spretno, krasno in milo doneče, da sem se nehoté spomnil našega nepozabljivega pesnika, ki je želel,

„Da bi nebesa milost nam skazale!

Otajat' Kranja našega sinove,

Njih in Slovencev vseh okrog rodove,

Z domač'ni pesmam' Orfeja poslale! (Prešeren.)

Ko bi se vremu našemu mlademu umetniku dala priložnost, popolniti svoje znanje na kakem konservatoriju, gotovo bi bilo to na veliko korist njemu in na Slavo Sloveniji. Omeniti pa nam je tudi mladega vodjo Leopolda Šerbinek-a, ki je res izvrstno rešil svojo nalogo.

Ločili smo se popolnoma zadovoljni, svesti si, da se je storil gledé glasbe na učiteljski velik

korak in če se bode napredovalo s tako marljivo, gotovo bodemo — slovenski učitelji zamogli ponášati se tudi v tej stroki z učitelji drugih narodov. Torej na noge, vrli sinovi slovenski, naprédujmo ž njimi in pripomogli bodemo zelo mnogo premili domovini slovenski. _____ ?

(Razširila se je) dosedanja dvorazredna ljudska šola v Svičini v mariborskem šolskem okraji v trirazrednico in ustanovilo zato novo učiteljsko mesto.

(Gospod Franc Žolgar), nadučitelj na Rečici, je dne 22. avgusta t. l. po dolgej bolezni, mirno v Gospodu zaspal. Pogreb bil je 24. avgusta ob 7. uri zjutraj. R. i. p.

Premembe pri učiteljstvu. Na novo ustanovljeni, četirirazredni deklški ljudski šoli v Trbovljah na Vodi imenovani ste dosedanji tamošnji podučiteljci gspdc. Ivanka Steska za nadučiteljico. Anka Weßner pa za podučiteljico; dalje gspdc. Melanija Sittig, podučit. v Galiciji za učiteljico in Leticija Ahčín, podučit. dosedaj v Slivnici za podučiteljico. — Gospod Emil Volc, podučitelj v Trbovljah na Vodi postal je stalen na deški šoli ravno tá; g. Eduard Čeh, podučitelj pri Sv. Jurji v Slov. gor. pa na dosedanjem mestu.

Gospod Anton Lapajne, učitelj v Ribnici je dobil tretjo službo na kmetijski šoli na Grmu. Gospa Arko-Schweiger iz Sodersice je dobila četrto službo na deški šoli v Ribnici; g. Alojzij Pin, učitelj na Brezovici pri Ljubljani pride na tretje mesto v Dol. Logatcu; g. A. Kleč iz Cerknice je imenovan za četrto mesto na nemški mestni deški šoli v Ljubljani; prvo mesto na deklški šoli v Postojni je dobila gspdc. A. Matanovič, drugo gspdc. Vikt. Praprotnik in tretje pa gspdc. Irma Furlan; drugo učno mesto v Planini je dobila dosedanja časasna učiteljica gspdc. Olga Leskovic. Stalno so nameščeni na dosedanjih službah gg.: Janez Zupan v Dovskem, Luka Albrecht pri Sv. Ani nad Tržicem, Janez Cerar v Škocijanu pri Turjaku; gspdc. Pavla Suwa v Dobrepolji.

Št. 434. **Razpisi natečajev.**

Učiteljska event. tudi podučiteljska služba.

Na petrazredni ljudski šoli v Središči (Polstrau) se umešča druga učiteljska služba eventuelno tudi podučiteljska služba z dohodki IV. plač. razreda stalno, podučiteljska služba event. tudi provizorično. Prosilci naj pošljejo svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so nemškega in slovenskega poučevanja zmožni in avstrijski državljani, do 8. septembra t. l. na krajni šolski svet v Središče (Polstrau).

Okrajni šolski svet Ormož 25. julija 1892.

2-2

Za predsednika: Ranner s. r.

Št. 326. **Nadučiteljsko mesto.**

Na dvorazredni ljudski šoli v Gomilskem se s pričetkom zimskega tečaja 1892/3 umešča nadučiteljsko mesto z dohodki po IV. plač. razredu in stanovanjem v šolskem poslopji definitivno ali tudi provizorično.

Prosilci naj svoje redno, zlasti z dokazom, da so avstrijski državljani in sposobni za poučevanje v katol. veronauku, opremljene prošnje vložijo predpisanim potom najpozneje do 16. septembra 1892 pri krajnem šolskem svetu v Gomilskem. Želeti je, da znajo dotični tudi orgljati.

Okr. šolski svet Vranski, 14. avgusta 1892.

Predsednik: Dr. Wagner s. r.

Vsebina. I. O nekaterih pogojih vspešnega in trajnega šolskega pouka. (Fr. Vrečko.) (I.) — II. Slovniške črtice. (M. Herič.) (I.) — III. Pedagogiški razgled. — IV. I. slov. katoliški shod v Ljubljani. — V. Slovstvo. — VI. Društveni vestnik. — VII. Dopisi in druge vesti. — VIII. Natečaji.